

Santrauka

Darbas tyrinėja sąryšį tarp Europos Sąjungos (ES) valstybių-narių ES struktūrinių fondų įsisavinimo lygio, ekonomikos augimo ir vyriausybės partiškumo. Ši tema ES tampa vis svarbesnė: biudžeto dalis, skiriama struktūrinei paramai, beveik patrigubėjo nuo šios valstybių-narių iniciatyvos atsiradimo XX a. aštuntojo dešimtmečio pradžioje (McCormick, 2011). Dabartiniame 2014-2020 metų finansavimo periode biudžeto eilutė „1. Pažangus ir integracinis augimas“ sudaro beveik 48% visų išlaidų (Europos Komisija, 2011). Šis struktūrinės paramos įtakos augimas lyginant su kitomis ES programomis kelia detalios jos analizės poreikį, tačiau dabartinė akademinė literatūra vertina ES struktūrinės paramos poveikį populiariausiam valstybės ekonomikos rodikliui – BVP – nevienareikšmiškai (teigiamą įtaką randa Cancelo, Faina ir Lopez-Rodriguez, 2009; Cardenete ir Delgado, 2013; Churski, 2008; Maynou, Saez, Kyriacou ir Bacaria, 2014; poveikį su išlygomis randa Bahr, 2008; Christodoulakis ir Kalyvitis, 1998; Mohl ir Hagen, 2010; nereikšmingą ar netgi neigiamą poveikį randa Esposti ir Bussoletti, 2008; Rodriguez-Pose ir Fratesit, 2004).

Analizuodami efektyvaus ES struktūrinių fondų lėšų įsisavinimo sąlygas, autoriai daugiausiai dėmesio skiria administracinei paramos įsisavinimo plotmei ir institucinei kokybei (Bachtler & Ferry, 2015; Bachtler, Mendez & Orazo, 2014; Bloom & Petrova, 2013; Cyburt, 2014; Ederveen, de Groot & Nahuis, 2006; Jaliu & Radulescu, 2013; Leonardi, 2006; Matei & Savulescu, 2015; Mezeniece & Rivza, 2011). Nors akademinėje literatūroje vyriausybės partiškumas neretai yra vertinamas kaip atliekantis „esminį vaidmenį valstybės demokratijoje“ (Blais, Blake & Dion, 1993, p. 40) ir tiesiogiai veikiantis svarbiausias valstybės charakteristikas (fiskalinės politikos sprendimus, valstybinį reguliavimą), šio kintamamojo įtaka ES struktūrinių fondų efektyvumui nėra matuojama. Toks tiriamųjų įžvalgų trūkumas yra šio darbo aktualumo pagrindas.

Tyrimo tikslas yra išnagrinėti sąryšį tarp vyriausybės partiškumo, ES struktūrinės paramos efektyvumo valstybėse-narėse ir jų ekonomikos augimo. Priežastinis ryšys tarp priklausomojo ir nepriklausomojo kintamųjų grindžiamas trimis tarpusavyje susijusiomis prielaidomis. Pirma, kairiųjų pažiūrų valdančiosios partijos yra siejamos su santykinai didesniu viešųjų išlaidų kiekiu. Antra, literatūroje pažymima, kad kairiosios partijos išplečia ekonomikos reguliavimą. Tiek padidėjusių valstybės išlaidų, tiek sudėtingesnio reguliavimo įgyvendinimui reikia didesnio ir kompleksiškesnio biurokratinio aparato, kuris, savo ruožtu, turi didelės įtakos ES struktūrinės paramos įsisavinimui. Trečiąja prielaida teigiama, jog didesnis ES struktūrinių fondų lėšų įsisavinimo procese dalyvaujančių agentūrų ir veiksmų skaičius didina politinės ir finansinės naudos gavimo – korupcijos – bei biurokratinių apsunkinimų galimybes. Taigi, šiame tyrime keliamos dvi hipotezės, kad, pirma, valdant kairiųjų pažiūrų partijoms, šalys yra linkusios mažiau efektyviai įsisavinti ES struktūrinių fondų paramą, antra, šis mažiau efektyvus lėšų įsisavinimas lemia lėtesnį valstybės ekonomikos augimą.

Tyrimo tikslo siekiama keliais etapais: 1-ajame skyriuje apžvelgiama akademinė literatūra, susijusi su ES sanglaudos politika, o 2-ajame skyriuje analizuojama akademinėje literatūroje postuluojama galima vyriausybės partiškumo įtaka nacionalinei institucinei, reguliacinei struktūrai. Akademinės literatūros apžvalgos išvados – priežastiniai kintamųjų ryšiai ir 2 hipotezės – yra pateikiamos 2-ojo skyriaus pabaigoje. Tyrimo hipotezės yra tikrinamos panelinių duomenų regresinės analizės metodu. Rasti ryšiai aptariami ir analizuojami 3-iajame tyrimo skyriuje kartu su apribojimais ir rekomendacijomis tolimesniems tyrimams.

Sekant susiklosčiusiomis ES struktūrinių fondų efektyvumo tyrimo ir matavimo tendencijomis (Bahr, 2008; Dall’erba & Fang, 2015; Esposti & Bussolletti, 2008; Mohl & Hagen, 2010; Pinho, Varum & Antunes, 2015b), tyrime naudojamas neoklasikinis

ekonominio augimo modelis, taip pat žinomas kaip *Solow-Swan* (Solow, 1956; Swan, 1956). Surinkti duomenys apima metinius 1990-2013 metų stebėjimus 27-iose ES valstybėse-narėse. Darbe naudojamos oficialiais duomenų šaltiniais (ES Regioninės ir miesto politikos generalinis direktoratas, Eurostat, Pasaulio banko Vystymosi indikatoriai) ir tarptautine politikos ekspertų apklausa (Ray, 1999).

Atlikus empirinę analizę, abi tyrime iškeltos hipotezės nebuvo atmestos: pirma, kaip ir tikėtasi po akademinės literatūros apžvalgos, kairiųjų pažiūrų partijų valdymas turi reikšmingos neigiamos įtakos ES struktūrinės paramos įsisavinimo lygiui. Antra, žemesnis kairiųjų partijų vyriausybės ES paramos įsisavinimo lygis lemia žemesnį ekonomikos augimą, indikuodamas neišnaudotą struktūrinės paramos potencialą ir jo poveikį valstybių-narių ekonominei gerovei. Tyrimo metu taip pat paaiškėjo, jog reikšmingos įtakos ekonomikos augimui turi pradinis valstybės-narės BVP lygis, taupymo norma, gyventojų išsilavinimas ir technologinė pažanga.

Šis darbas prisideda prie ES sanglaudos politikos efektyvumo sąlygų tyrinėjimo, pademonstruodamas reikšmingą nacionalinės administracinės-reguliacinės struktūros įtaką ir pirmąsyk tyrinėdamas vyriausybės partiškumo vaidmenį. Siūloma analizę pakartoti ateinančiais 2014-2020 metų biudžeto programavimo metais, taip patikrinant pamatuotus ryšius ir ieškant naujų įžvalgų.